

TARİH ÖNCESİNDEN GÜNÜMÜZE MODERN DÜNYA VE ÇAĞDAŞ RESİM

Gülcan BAŞAR¹
Erol Murat YILDIZ²

¹Giresun Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim ve Baskı Sanatları Bölümü, gulcanbasarakkaya(at)gmail.com, ORCID:000311321056

²Giresun Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim ve Baskı Sanatları Bölümü, erolmurattr(at)hotmail.com, ORCID:0000-0003-1065-0771

Başar, Gülcan ve Erol Murat Yıldız, “Tarih Öncesiinden Günümüze Modern Dünya ve Çağdaş Resim”.
ulakbilge, 42 (2019 Kasım): s. 811-824. doi: 10.7816/ulakbilge-07-42-05

Öz

Yazının bulunmasından önce ve yazının bulunmasından sonra diye ikiye ayrılan insanlık tarihi boyunca insanlar için olduğu kadar tüm canlılar ve dünya için önemli mihenk taşları bulunmaktadır. İnsanların zamanla bulduğu, keşfettiği şeylerin sonuçları tüm Dünya’yı ve üzerindeki tüm canlı, cansız varlıkları etkileyecek sonuçlar doğurmuştur. İlk insanlardan günümüze kadar ulaşan ve günümüz medeniyetlerinden de geleceğe ulaşacak olan en önemli değerler kültür varlıklarıdır. Sanat bu kültür varlıkları içerisinde evrensel dile sahip olan yegâne bir dile sahiptir. Bu çalışma ile tarih öncesi devirlerden sırası ile günümüze kadar uzanan tarih dönemleri ve bu dönemlerden elde edilen sanat eseri değeri taşıyan objeler ele alınmıştır. Çalışmanın ana temasını evrensel dile sahip sanat eserlerinin kültürel aktarım ve miras yolu ile günümüze ulaşan etkileri ve çağdaş resim sanatı ile bağlantıları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Resim, Çağdaş Sanat, Modern Sanat, Uygarlık Tarihi

Makale Bilgisi
Geliş: 23 Temmuz 2019

Düzeltilme: 19 Ağustos 2019

Kabul: 30 Eylül 2019

Giriş

Günümüzde yeni keşifler, gelişen teknoloji, artan farkındalıklarla beraber insanlık tarihine ilişkin bilgiler yenilenmekte, ilk insanlar ve onların faaliyetlerine ilişkin daha çok bilgi sahibi olunmaktadır. İnsanlık tarihi, uygarlık tarihini de beraberinde getirmekte, sanata, sanat eserine ve sanatçıya derin ve önemli misyonlar yüklemektedir. Bu tarihler belirlenirken yaşanan olaylar, süreçteki gelişmeler ve insanların tepkileri ileriki adımları belirlemiştir. Dünyada tek tek sahneye çıkan her insana ilişkin verilerin günümüze aktarılması mümkün değildir. Bazı yöneticiler, askerler, din görevlileri gibi önemli bilim adamı, düşünür ve sanatçılar tarihe mal olan kimlikler olarak tarihte yerlerini almışlardır. Dönemlerin belirlenmesinde etkili olan ekonomi, teknoloji, düşünce sistemi, savaşlar, salgın hastalıklar gibi büyük olaylar sanat akımlarının belirleyici, başlatıcı sebepleri olabileceği gibi, bu olayların sonucu olarak da görülebilmektedir. Bu çalışma ile insanlık tarihinin bilinen ilk gününden itibaren günümüze kadar geçirdiği aşamalar çağlarla bağlantılı olarak verilmiş, sanat ve sanat akımları ile bağlantıları irdelenmiş, her çağın modern dünyasının kendi çağına ilişkin çağdaş yansımalarına ait örnekler verilmiştir.

Tarih öncesi çağların ilk periyodu olan Paleolitik (Kaba Taş Devri) dönem, insanların alet edevat yapımını bilmeden yabani hayvanlardan korunmak için keskin ve sivri uçlu taşları kullandıkları dönemdir. İnsanlar doğada hazır bulduklarını tüketir ve doğal korunaklarda geçici olarak barınırlar. Göçebe ve tüketime dayalı bir hayat sürdürürler (Özdoğan, 2002: 46-48). Paleolitik döneme ait buluntuların yer aldığı ören yerlerinde ve müzelerde sergilenen ürünlerin insanlar tarafından işlenmedikleri, doğadan toplandıkları ve o halleri ile kullanıldıkları görülmektedir. İnsanların taş ve kemik gibi materyallerden yontarak alet yapmaya başladıkları dönem Mezolitik (Yontma Taş Devri) dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem insanların göçer durumda ve hazır tüketici atalarının aksine avcılık ve toplayıcılıkla uğraştıkları, mağara gibi korunaklı alanlarda daha uzun süreli yaşadıkları ve dönemin sonuna doğru üretime geçmeye başladıkları görülmüştür. İnsanlık tarihi ile ilgili en önemli buluşlardan biri olan ateş, bu dönemde bulunmuştur. Tarımdan barınmaya, sanayiden beslenmeye her alanda çok önemli bir yer tutan ateş, modern dünyanın temellerini oluşturan ilk tuğlalardan biridir. Bir önceki dönemin aksine insanlar din, büyü, sanat gibi alanlara zaman ayırabilmiştir (Aydınbeke, 1998: 19-21). Tansuğ (1973: 24-31)'a göre Fransa'daki Lascaux ve Les Trois Freres, İspanya'daki Altamira, Cueva del Civil, İsveç'teki Jömtland, Antalya'daki Karain mağarası gibi mağaralarda bulunan resimler, bu çağa ait en iyi duvar resimleridir. Fransa'daki mağarada bulunan duvar resimleri renk ve desen açısından zengindir. İsveç'te bulunan resimlerde ise çizgi mevcut ancak, boya yoktur. Bu mağarada ayrıca kemik ve hayvan dişleri üzerine yapılan desenleri görmek mümkündür. Bu desenlerde bizon, ren geyiği vb. hayvan motiflerine rastlanırken İspanya'daki mağaradaki resimlerde tek ve gruplar halinde insan figürlerine rastlandığı görülmektedir. Tansuğ, bulunan bu duvar resimlerinde desenlerin kazıma ve boyama yöntemleri ile yapıldığını söylemektedir. Boyama işleminin elde edilen malzemenin tamponlama veya kemik çubuklar içerisinden püskürtme yolu ile yapıldığını aktarmaktadır. Yapılan resimlerde kaya yüzeyindeki kabartılar göz önünde bulundurularak doğayla benzer şekilde yer tespit edilerek çizildiğine dikkat çekilmektedir. Tansuğ, bu duvarlardaki resimleri gerçekçi ve doğacı olarak tanımlamaktadır. Bu dönemdeki sanatçıların dış dünyayı soyutlayamayacağını, bu yeteneğe sahip olmadığını işaret etmektedir. Duvar resimlerinde konu olarak av ürünleri olan Bizon vb hayvanlar resmedilmiştir. Resimlerde çizilen figürlerin ilahi, büyü gücüne inanılır ve şans getirdiği düşünülmektedir. Bir resmin büyü ve şans gücünü yitirdiğine inanıldığında üstüne bir yenisinin yapıldığı görülmektedir. Mağaralarda bulunan kemik ve diş parçalarının üzerindeki desenler ise mağara duvarlarındakilerden farklı anlamlar içermektedir. Bu desenler eşyaların kime ait olduklarının anlaşılmasına yardımcı olur. Resim değil eşya önem kazanmış olur. Neolitik (Cıvalı Taş Devri) Çağ ile insanlar yerleşik hayata geçmiş, hayvanları evcilleştirmiş, tarım yapmış, bitki liflerinden giysiler dikilmiş, tekerlek keşfedilmiş, toplumlar arasında ticaret yapılmaya ve beraberinde kültürel etkileşimler oluşmaya başlamıştır. Ateşin keşfi neticesinde kil ve toprak pişirilmiştir, seramik ürünler yapılmıştır. Hayat şartları değişmiş, teknolojik gelişmeler toplumsal gelişimi de beraberinde getirmiştir. Tek tek verilen hayat mücadelesi, yerini aile birliklerine ve sonrasında toplumsal birimlere bırakmıştır (Hauptmann, Özdoğan, 2007: 404-411). Neolitik Çağa ait buluntuları tanımlamada en çok seramik kalıntılarından yararlanılır. Seramik malzemesi bozulmadan yıllarca kalabilir. Bu özelliği sayesinde araştırmacılara büyük imkânlar tanır. Seramiğin resimsel anlatım yüzeyi yazılı belgeler kadar önemli bir argümandır (Çakı, 1999: 20-35). Maden devri olarak adlandırılan periyotta sırası ile bakır, tunç ve demir keşfedilmiştir. Neolitik Çağın sonuna doğru altın, gümüş ve kırmızı renkli bakır en çok dikkati çeken madenler olmuştur. Kalkolitik Çağ adını alan bu dönemde ise madenler, buzulların erimesi, yağmur ve rüzgârla sürüklenme gibi olayların ardında kendiliğinden yüzeyde görünmüşlerdir. İnsanlar hazır buldukları bu

madenler ile küçük alet ve süs eşyaları yapmışlardır. İlk maden aletlerinin yapılmaya başlandığı bu süreçte damga ve mühür ticarette kullanılmak üzere yapılmaktaydı. İlk kullanılan maden olan bakır, işlendiğinde yumuşak ve kırılğan bir hal aldığından daha iyi bir maden elde etme arayışları sürmüştür. Sırası ile arsenikli demir, altın, gümüş, bronz ve demir kullanılmıştır (Savaş, 2006: 23-45). Tunç Çağında maden işleme tekniklerinin geliştiği, günümüzde sanat yapıtı olarak adlandırılan ve madenden imal edilen eserlerin varlığı görülmektedir. Süs eşyasından takılara, av malzemeleri ve silahlara kadar her alanda ince maden işçiliği dikkati çekmektedir. Arkeolojik kalıntılarda elde edilen materyaller incelendiğinde bunların bir kısmının dini ritüellerde kullanılan parçalar olduğu anlaşılmaktadır (Bilgi, 2004: 74). Demir insanlık tarihi için çok kıymetli sonuçlar doğurmuştur. M.Ö. 2000 ve 1000'de demir cevheri arıtılmış demir- karbon karışımı alaşım bulunmuştur. Bu alaşımın adı Çelik'tir (Erginsoy, 1978: 15). Ticaret yaygınlaşmış, şehirler ve şehir devletleri kurulmuştur. Çömlekçi çarkları, dokuma tezgâhları kurulmuş, el sanatları gelişmiştir. Bu devrin sonuna doğru yazı bulunmuş, tarih öncesi devirler sona ermiş ve tarih devirleri başlamıştır. Maden devrinin ardından İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ ve Yakın Çağ gelmektedir. Yazının bulunması ile başlayan İlk Çağ M.S. 375 yılına kadar devam eder. M.S. 375 Kavimler Göçü ile başlayan ve 1078 yıl süren Orta Çağ 1453'te Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesine kadar sürer. Fatih Sultan Mehmet'in bu zaferi ile Yeni Çağ başlar. 336 yıl süren Yeni Çağ 1789 yılında Fransız İhtilali ile son bulur. Bu tarihten günümüze kadar uzanan 230 yıllık sürece ise Yakın Çağ adı verilmektedir (Güven, 2014: 4).

Çingın, İ.&Yardımcı, R.,(2011: 7-10) İlkçağda oluşan önemli medeniyetleri şu şekilde sınıflamaktadır: İlk Çağ medeniyetlerini 1. Mezopotamya Uygarlıkları: Sümerler, Akadlar, Elamlılar, Babiller, Asurlular; 2. Anadolu Uygarlıkları: Hattiler, Hititler, Frigler, Lidyalılar, İyonlular, Urartular ; 3. İran Uygarlıkları: Medler,Persler ; 4. Doğu Akdeniz uygarlıkları: Fenikeliler, İbraniler; 5. Ege uygarlıkları: Girit, Miken, Yunan, 6. Mısırlılar Uygarlığı; 7. Çin Uygarlığı; 8. Hint uygarlığı; 9. Roma İmparatorluğu; 10. Büyük İskender (Helen) İmparatorluğu olarak 10 başlık altında sınıflayarak aktarmaktadırlar. Mezopotamya Uygarlıkları: Fırat ve Dicle nehirleri arasında Güneydoğu Anadolu'dan Basra Körfezi'ne kadar uzanan verimli topraklar "Mezopotamya" olarak adlandırılmaktadır. Mezopotamya Medeniyetleri çok verimli topraklarda, tarihi ticaret ve göç yolu üzerine kurulmuşlardır. Bölgede taş olmadığından sivil, resmi ve askeri mimari toprağın su ve diğer bağlayıcı malzemelerin kullanılması ile elde edilen yapı taşlarından oluşturulmuştur. Bu nedenle günümüze kadar ulaşan çok fazla sayıda yapı örnekleri bulunmamaktadır. Sümerler: Rahip Krallar tarafından yönetilir. Toplumsal yapıda sosyal sınıflama mevcuttur. Sırası ile bu sınıflama; krallar- rahipler, soylular, hürler ve köleler olarak yapılmıştır. Asker toplum yaratmışlardır. Tapınaklarına Zigurat adı verilir. Mimaride sütun, kemer ve kubbe kullanımları görülmüştür. M.Ö. 3200 yıllarında "Çivi yazısı" olarak bilinen yazı ile tarihte ilk kez yazı kullanan kavim olarak bilinmektedirler. İlk ay takvimi ve Burçları bulmuş, astronomi ile yoğun ilgilenmişlerdir. Sümerlerden Uruk Kralı Gılgamış ölümsüzlüğü konu edindiği "Gılgamış" adlı destan Akad çivi yazısı ile yazılmıştır. Buna ek olarak yaratılış ve Tufan destanları da bu dönemin edebi ürünleridir. Sümerlerde resim sanatı, mimari ile yakından bağlantılı olarak gelişmiştir. Saray avlularının duvarlarında duvar resmi olarak yer alan kompozisyonlarda stilize edilmiş, aslı bozulmadan şematize edilen ağaç, çiçek motifleri ile zenginleşmiş bahçeler, insan ve hayvan figürleri bulunmaktadır. Figürler iki boyutludur. Baş ve bacaklar yandan, gövde, yüz parçaları frontal resmedilmiştir. Resimde sosyal yaşamda oluşan hiyerarşiyi açıkça görmek mümkündür (Köroğlu, 2015: 21-28). Akadlar: Sami kökenlidirler. Sümer devletinin hâkimiyetine son vermişlerdir. İlk merkezi krallık kuran ve ilk düzenli orduya sahip topluluktur (Bahar,2011: 18-21). Elamlılar: Elam Mezopotamya'da ticaret yolları üzerinde, önemli bir noktada konumlanmıştır. Güçlü bir krallık oluşturan Elamlar'ın kültürü bu hareketlilikten ve zenginlikten beslenmiştir. Çömlek ve seramik sanatında gelişme göstermişlerdir. Sümerlerin doğusunda yaşamış, kalıcı eser bırakmamışlardır. Çanak- çömlek gibi küçük malzemelerin yapımında ustalaşmışlardır (Reade, 2008: 14-17). Babiller: Sami kökenlidirler. Hammurabi kanunları olarak bilinen kanunlarla, mutlak monarşi ile yönetilmişlerdir. Dünyanın yedi harikasından biri olarak kabul edilen Asma Bahçeleri Babil medeniyetine aittir. Resim sanatı mimari ile paralel gelişmiştir. Bina duvarları tabandan tavana kadar görkemli seramiklerle döşenmiştir. Bu fayanslarda insandan çok hayvan ve bitki motifleri yer almaktadır. Eserlerde mitolojik temalar ağır basmaktadır. Bu dönemde yapılan figürlerde kol ve bacaklar yuvarlak çıkıntılarla tutulmuş, Özellikle geç Babil sanatında figüre önem verilmediği görülmektedir. Bu dönemde figürden ziyade süsleme sanatlarının önme kazandığı anlaşılmaktadır (Turani, 12: 104-106). Asurlular: Anadolu'da koloni kurmuş, kara ticaretine önem vermişlerdir. Asur toprakları verimsizdir. Bu nedenle ticarete dayalı bir ekonomileri vardır. Çivi yazısı kullanmış ve bu yazıyı Anadolu'ya taşımışlardır. Askeri gücü ön planda tutan devlet yapısı nedeni ile sanatta da ana tema savaş arabaları, kaleler, çadırlar, kral arabaları gibi savaş ve savaş materyalleri olmuştur. Eserlerde yer alan figürlerde ise plastik

anlatım yerine grafik anlatım yeğlenmektedir (Sevin, 2010: 8-10; Haass, 1959: 651-570). Anadolu Uygarlıkları: Hattiler, yaklaşık M.Ö. 2500-1700 yılları arasında Anadolu'da bulunan, yazı kullanmayan, tarih öncesi bir kavimdir. Yapılan arkeolojik kazılarda hayvan biçimli küçük heykelcik tanrıları bulunmuştur. Bu hayvan motifleri içerisinde en çok tercih edilen "Boğa" motifidir. Bu Heykeller naturalist tarzda ifade kazanmıştır. Tek renkli seramik kaplar imal edilmiştir. Erkek ve kadın tanrıların konu olarak ele alındığı rölyeflerde kadın figürlerin erkeklerden biraz daha küçük olarak ele alındığı görülmektedir. Yapı malzemesi olarak taş kullanılmış, taş işçiliğinde çok gelişmişlerdir (Turani, 1992: 109-111). Hititler: Medeni hukukun temelini atan Hititler yetkileri meclis tarafından denetlenen bir kral tarafından yönetilir. Kral; başrahip, başyargıç, başkomutanlık yetkilerine de sahiptir. Tavananna adındaki kraliçe de yönetimde etkindir. Toplum sosyal yapısında sınıf sistemi vardır. Asurlulardan aldıkları çivi yazısı kullanılarak günümüz modern tarihinin temeli sayılan "anal" günlükler yazmışlardır. Hitit sanatında devasa heykeller, rölyefler ve seramik kaplar önem taşımaktadır. Rölyef panolardaki kompozisyona bakıldığında belli şemaların kullanıldığı görülmektedir. Bıyiksız, sakallı, uzun saçlı ya da saçsız, küpeli erkek figürleri, bir kol kıvrık göğse yapışmış diğer kol hareketli olarak tasvir edilmişlerdir. Figürler anıtsal stilizasyonlarla aktarılmıştır. Gerçekçi değildir (Köpüklü, 2018: 2528-2548). Frigler: Tarıma dayalı bir ekonomileri vardır. Dokumacılık, özellikle kilim dokumacılığı gelişmiştir. En önemlisi Kibele olmak üzere çok tanrılı bir dine mensupturlar. Tarihte çok bilinen krallarının adı Midas'tır. Fenike alfabesini kullanmışlardır. Hitit ve Yunan sanatından etkilenişlerdir (Erdoğan, 2015: 207-210). Lidyalılar: Gediz ve Küçük Menderes nehirleri arasındaki verimli topraklara yerleşmişlerdir. Efes'ten Ninova'ya kadar uzanan ünlü Kral Yolu'nu yapmışlardır. Parayı bulan ilk devlet olarak modern ekonominin temellerini atmışlardır. Öldükten sonraki yaşama inanan çok tanrılı bir dinleri vardır. Ölülerini Tümülüs'lere gömmeye gelenekleri vardır. Fenike alfabesini kullanmışlardır. Dokumacılık kuyumculuk alanlarında gelişmişlerdir. Lidya sanatı Doğu Yunan kültüründen etkilenmiştir. Lidyalılar yaptıkları seramiklerde mermer dokusunu taklit eden bir boyama tekniği geliştirmişlerdir (Demir, 2003: 86-89). İyonlular: Efes, Symarna, Milet, Foça, Halikarnas gibi günümüzde hala bilinen şehirlerin bulunduğu İzmir ve çevresinde kurulmuştur. Birbirinden bağımsız şehir devletleri kurmuşlardır. Birbirleri ile rekabet eden bu devletçikler dışarıdan gelen tehlikelere karşı birlikte mücadele etmişlerdir. Ticaretle uğraşmışlar, Mısır, Güney Fransa ve İspanya'da koloniler kurmuşlardır. Düşünce özgürlüğü vardır. Bu özgürlük sayesinde Tales, Heradot, Hipokrates, Diyojen, Homeros gibi düşünür ve bilim adamlarının yetişmesi sağlanmıştır. Mimaride İyon nizamını oluşturmuşlardır. İnsan şeklinde olduklarını düşündükleri tanrılara inandıkları bir din yapıları vardır. Çok sayıda tanrı heykelcikler yapmışlardır. Fenike alfabesini kullanmışlardır (Cahill, 2006: 88-101; Topdemir /Özsoy, 2013: 63). Urartular: Asya kökenli Huri'ler tarafından Van Gölü ve çevresinde kurulmuştur. Devlet, merkezde Kral; taşrada valiler aracılığı ile yönetilmiştir. Ölüm sonrası yaşama inanmayan Urartular merdivenlerle inilen mezar yapıları inşa etmişlerdir. Su temini için yaptıkları su kanalları inşa etmişlerdir. Asur çivi yazısını kullanmışlardır. Erivan- Erebuni kalesi içerisinde bulunan renkli duvar resimleri resim sanatındaki geldikleri düzeyi göstermektedir. Bu resimlerde bordürler arasındaki alan içerisinde hareket halinde hayvan figürleri, naturalist tarzda işlenmiş insan figürleri, bordürlerde ise geometrik formlar yer almaktadır. Kemik ve ahşaptan yapılan insan ve hayvan figürlü heykelcikler, seramik vazolar, kalkanlar ve okluklar küçük boyutlu ürünlerdir (Akurgal, 1997: 67-73). İran Uygarlıkları: İran Uygarlıkları Hint-Ari kökenli Med ve Persler tarafından kurulmuştur. Çivi yazısını kullanan son medeniyetler olan Med ve Persler sonrasında Fars alfabesini kullanmışlardır. Askeri ve ticari amaçlı olarak yol yapımına önem vermişlerdir. Medler: İran toprakları üzerinde (Kuzeybatı İran ve Azerbaycan'ın Güney kesimleri) hüküm süren Medler, M.Ö. 6. yüzyılda Anadolu topraklarından Afganistan'a kadar geniş topraklara hükmetmişlerdir (Çay, 2009: 49-66). Persler: Hint -Avrupa kavimlerinden olan Persler Güney İran yaylasına yerleşerek medeniyetlerini geliştirmişlerdir. Pers İmparatorluğu Hindistan'dan Mısır ve Ege'ye kadar sınırlarını genişletmiştir. İmparatora sonsuz haklar tanınır, Pers sanatının (rölyeflerde) ana teması İmparator olmuştur. Sanatta ilk etapta askeri- politik konular tercih edilirken zamanla bu motiflerin yanında hayvan ve bitki motiflerinin yer aldığı görülmektedir. Bu rölyeflerde katı plastik yapının yumuşak geçişler halinde dönüştüğü, figürlere ait giysi kıvrımlarında yumuşak geçişlerin işlendiği görülmektedir. Mimaride kullanılan çini ve rölyefler resim sanatının gelişmesine katkıda bulunulmuştur (Turani, 1992: 107-108; Bakır, 2003: 90-93). Doğu Akdeniz uygarlıkları: Fenikeliler: Akdeniz kıyılarında bugünkü Lübnan'da kurulan, deniz ticareti ve deniz koloniciliği yapan bir uygarlıktır. Sedir, cam ve ahşap işçiliğinde ilerlemişlerdir. Mısır yazısını Fenike alfabesine dönüştürmüşlerdir. Bu alfabe Yunan, İyon ve Romalılar tarafından da kullanılmıştır. Dini inançları Ön Asya inançlarının bir karışımıdır. Fenikelilere ait lahitlerde kabartma sanatına ilişkin veriler elde edilmektedir. Fenike heykellere bakıldığında ise Mısır sanatının ağır etkisi görülmektedir. Kabartmalarda stilize hayvan formları,

sfenksler, kral, tanrı, tanrıça figürleri ve deniz ve denizcilğe ilişkin görseller yer almaktadır (Erten, 2007: .3-9; Uygun, 2017: 118, 123,). İbraniler: Suriye, Mısır'dan Kuveyt'e kadar uzanan bir coğrafyaya yayılmışlardır. İlk tek tanrılı dini benimseyen topluluktur. Kutsal kitapları Tevrat'tır. Halkın Musa'ya bağlı olması sebebi ile bu dine Musevilik denmiştir. En parlak dönem Hz. Davut ve Süleyman döneminde yaşanmıştır. Babil ve Roma etkisiyle tüm dünyaya yayılmışlardır. Ege Uygarlıkları: Ege Uygarlığı; Girit, Miken, Yunan, Helen, Roma, İyon'dan oluşur. İyon Uygarlığı olduğu coğrafi konum nedeni ile hem Anadolu hem de Ege uygarlığı sayılmaktadır. Girit: Ege'nin en eski uygarlığıdır. M.Ö. 3500'lerde doğmuştur. Girit uygarlığı'nın adı literatürde Minos olarak da bilinmektedir. Girit medeniyeti ile ilgili yapılan kazılarda her biri birbirinden ayrı özellik gösteren saray yapıları bulunmuştur. Deniz ticareti yapan Giritliler bakır, safran, altın, gümüş satışı yapmışlardır. Arkeolojik kazılardan elde edilen fresklerde kadın ve erkeklerin rolleri ve kültürlerine özgü giysilerin ayrıntılarını görmek mümkündür. Sosyal hayatta cinsiyetler arasında eşitlik olduğu izlenimi vermektedirler. Minos fresk kültüründe kızıl- kahve tonları erkekleri, beyaz renk ise kadınları simgelemektedir. Resim sanatı hakkında büyük ölçüde fikir veren fresklerde ilk dönemlerin ardından izleyen dönemde bitki ve hayvan motiflerinin fresklerde işlenmeye başlandığı görülmektedir. Bulunan kadın heykelticiklerinin dini amaçla kullanıldıkları düşünülmektedir. Fresklerde kadın ve erkeklerin boğa üzerinden atlama ritüelleri işlenmiştir. Boğa dışında labris adını alan iki başlı balta, kolonlar, yılan, ağaç ve güneş-diski çokça işlenmiştir (Mansel,1999, 38-50). Miken: Yunanistan'da Atina'ya 90 km uzaklıkta Mora'da bulunur. Güçlü bir askeri yapıya sahiptir. Aka adı verilen saraylar inşa etmişlerdir. İnşa edilen bu saray ve kalelerde soylular , surların dışındaki alanlarda ise halk yaşamını sürdürmüştür. En güçlü şehir devleti Miken'dir (Gür, 2012: 13-19). İnşa ettikleri mezar anıtları ve yapılarda freskler bulunmaktadır. Bu fresklerde Boğa oyunları, geçit törenleri, krallara armağan sunan kadınlar ve erkek motifleri yer alır. Savaş ve av sahneleri hareketli figürler ile canlılık kazanmıştır. En dikkat çekici özellik ise asker ve soylulara ait giysilerin ayrıntılı bir şekilde gerçeği tanımlıyor olmasıdır (Mansel, 1999: 76). Minos ve Mikenliler'e ait sanat eserlerinin genel özellikleri dalgalı, kıvrımlı hatlar, bitki ve deniz canlıları gibi temaların doğala özdeş desen yerine geometrik formlarla çizgisel olarak ifade edilmeleridir. Bu formların kullanıldığı tarih İlk Demir Çağ "Geometrik Çağ" olarak adlandırılmıştır. M.Ö. 8-7. yüzyıllarda bahsi geçen "Geometrik Üslup" farklı kültürlerin etkilerinde kalarak başkalaşmıştır. Akdeniz medeniyetlerinin gelişmesi ile doğu kültürü çanak- çömleğe ve üzerlerindeki formların değişmesine yol açmıştır. Resim sanatı açısından önemli bir nokta olan siyah figürlü resimler bu etki ile sahneye çıkmıştır (Risther, 1984: 10). Yunan: Bugün Yunanistan sınırları içerisinde kurulan Yunan Medeniyeti, Baklan'lara göç eden Yunan kabileleri tarafından kurulmuştur. Demokrasinin temellerinin atıldığı coğrafya olarak adlandırılmaktadır. Sokrates, Herodot, Aristo vb pek çok filozofun yetiştiği zengin kültür varlıklarına sahip bir medeniyettir. Çok tanrılı bir inanç sistemleri vardır. Toplum içinde sosyal sınıflar mevcuttur. En alt tabaka kölelerdir. Mimaride sivil yapılar, sosyal yapılar ve tapınaklar olarak agoraların etraflarında inşa edilmektedir. Amfi tiyatrolarda seyirlik oyunlar sergilenmektedir. Diğer medeniyetlerde olduğu gibi Yunan Medeniyetinde mimari ihtişamlı değildir. İdeal insana hizmet edecek boyutlarında inşa edilmiştir. Yapılan heykeller de ideal vücut özelliklerine sahiptir ve heykeli yapılan kişinin yerini tutması amaçlanmıştır. Heykeller mükemmel işçilikle adeta taşlaşmış canlılar gibi yontulmuşlardır (Tekin, 2017: 139-156). Yunan heykel sanatının varoluş tarihi M.Ö. 8. - 7. yüzyıllara denk gelmektedir. Bu dönemde elde edilen arkeolojik kazılarda gerçek insan boyutlarında ve daha büyük heykeller ve rölyefler elde edilmiştir. Günümüze kadar ulaşan arkaik ve klasik çağ yunan heykellerine rağmen resim örnekleri günümüze ulaşamamışlardır. Yunan resim sanatına ilişkin bilgilere ancak çömlekler üzerindeki görüntülerden ulaşmak mümkündür. Bu resimlerde 2 boyuttan üç boyuta geçiş aşamaları kronolojik olarak görülebilmektedir. Çömlek resmi ile duvar resmi teknik ve içerik farklılıklar göstermektedir. Az sayıda tahta, mermer, pişmiş toprak üzerine yapılar resimler ve mozaikler bu farkları ortaya koyabilmektedir. M.S. 2. yüzyıldan itibaren tapınak duvarlarında ve kamusal alanlarda duvar resimleri olduğu bilinmektedir. Resimde tek boyuttan çok boyutluluğa, sınırlı renk dizininden (kırmızı, siyah, mavi, yeşil, beyaz, sarı) çok renkliliğe, bezeme amacından plastik değerlere, etütlerdeki geometrik yorumdan gerçekçiliğe doğru aşamalı ve sıralı olarak geçiş tarih sürecinde rahatlıkla izlenebilmektedir. 5. yüzyıla doğru Klasik Yunan resminde soylu insanların resimlerinin yapıldığı ve portrede duygu verme çabasına girildiği görülmektedir. Bu yıllarda mumlu boya (enkaustik) tekniğinin geliştiği resimlerde ışık gölge oyunlarına yer verilerek resimlerdeki figürlere hareket katıldığı gözlenmektedir. Büyük İskender'in saray ressamı İonya'lı Apelles'in yaptığı "Aphrodite" adlı resmi bu döneme örnek olarak gösterilmektedir. Resimde plastik değerlerde olan gelişmelerin yanında teknik değişim, gelişim ve keşifler de sürmüştür. Pompei'de bulunan duvar resimlerinde kum, mermer tozu, üç kat kireç sürülerek yapılan duvar üzerine yapılan resimler sabun, kireç, tutkal, balmumu kullanılarak yapılan işlemlerin ardından

uzun süre dayanıklılık kazanan resimler haline gelebilmektedir. Mozaik tekniğinde ise çok küçük parçalar kullanılmak sureti ile renk, desen anlamında muhteşem işler üretilmiştir (Risther, 1984: 229-242). Mısırlılar Uygarlığı: Antik Mısır, bugünkü Mısır topraklarını da içine alan Kuzeydoğu Afrika'da Nil Nehri ile denize ulaşan topraklarda kurulan büyük bir medeniyettir. Mısır; Hanedanlar Öncesi Dönem, Firavunlar Dönemi (Erken Hanedanlar Dönemi, Eski Krallık Dönemi, Birinci Ara Dönem, Orta Krallık Dönemi, İkinci Ara Dönem, Yeni Krallık Dönemi, Üçüncü Ara Dönem, Geç Dönem.), Yunan Roma Dönemi, Bizans Dönemi, İlk İslam Dönemi, Mısır Cumhuriyeti başlıkları altında yaşamı, kültürü, sanatı etkileyen ve belirleyen dönemlerden oluşmuştur. Tarihte Mısır medeniyetine ilişkin ilk bulgular M.Ö. 6. yüzyılı göstermektedir. Nil vadisinde başlayan yaşam Mısırlıların zekâ ve uyum becerileri neticesinde büyük bir medeniyet oluşması sağlanmıştır. Nil taşkınları önlenip kontrol altına alınmış, tarım sistemli ve verimli olarak yapılmış, dış ticaret ile gelir elde edilmiş, çöldeki madenler işlenmiş, tüm kaynaklar etkili ve verimli kullanılmıştır. Askeri yapı ve disipline önem verilmiştir. Tüm bu çalışmalar firavun kontrolünde bulunan yöneticiler topluluğu ile birlikte yapılmaktadır. Tanrı – kral firavun ve ayrıntılı biçimde düzenlenmiş dini yapı içerisinde çok tanrılı bir din anlayışı görülmektedir. En önemli rol "Güneş"e aittir. Bu yüzden resimlerde sık sık güneş tasvirine rastlanmaktadır. Halk dine sıkı bir biçimde bağlıdır. Kral firavun bereketi getirdikçe, huzuru ve zenginliği sağladıkça tahtta kalır ancak tüm katı kurallara rağmen aksi durumunda tahttan indirilir. Firavun ölümsüzdür. Yaşamını kaybetse bile hüküm sürmeye devam eder. Bu nedenle hem bu yaşamında hem de ölümden sonraki yaşamda yaşatma, hizmet ve hatırlatma amacı ile büyük mezarlar yapılır. Piramitler bu türün en büyük örnekleri arasında yer almaktadırlar. Bu piramitlerde yer alan görsellerin görevi önceki yaşamdan sonraki yaşama hatırlatma yapmak, devamı sağlamaktır. Antik Mısır'da kesin bir kast sistemi yoktur. Zaman zaman ayrıcalıklı gruplar olur. Roma döneminde (M.Ö. 31) Mısır işgal edilmiş ve Firavun'un egemenliğine son verilmiştir. Roma'nın bir eyaleti olarak İmparatorluğa bağlanır. M.S. 642 yılında medeniyetin başkenti İskenderiye, Araplar'ın eline geçer ve kısmen de olsa Arap ve İslam etkisi zamanla kendini gösterir. Mısır Uygarlığı Mısır'a başka medeniyetler tarafından getirilmemiş, Mısır'ın kendi halkı tarafından yaratılmıştır. Antik Çağda Mısır, diğer medeniyetlerle de iletişime girmiş ve onları da kendi etkisine almıştır. Bu ilişkileri Mısır resimlerinde görmek mümkündür. Nil vadisine ilk seyahat eden Yunanlıları sanatçı Hemeros, Odyssea adlı eserinde resmetmiştir. Mısır'a ait elde edilen resimlerde Mısırlıların kendilerini kırmızı kahve tenli olarak resmettikleri ve ırksal ayrımlara dikkat çektikleri görülmektedir. Mısır mitolojisi zengin ve şaşırtıcıdır. Tanrı ve tanrıçalarla da özdeşleşen bu mitler sanatın imgesi haline gelmişler ve ayrı bir sembolik dil oluşturmuşlardır. Mısır sanatını ölümden sonra yaşam inancı çok etkilemiştir. Bu nedenle özellikle portre geleneği gelişmiştir. Modele benzetmek esastır. Antik mısır teknik, sanat, zanaat ve bilim alanlarında öncü ve başarılı olmuşlardır. Resimlerde her türden sahnelerin yer alması mümkündür. Portre ressamlığı ve heykel önemlidir. Mimaride yer alan resim heykel gibi tüm detaylar bütündür. Resimlerde perspektif yoktur ancak kendilerinin yarattıkları bir matematiksel tasvir anlatımı bulunmaktadır. Ana konu merkezde ve büyük ele alınır. Biçim ne kadar büyük ise kişi ya da nesne o kadar önemlidir. Nesneler oldukları gibi değil olmaları gerektiği gibi ele alınırlar. Bir idealleştirme söz konusudur. İnsanlar olgun bir gençlikte ve yapıda etüt edilir. Mistisizm duvar resimlerinin ana temasını oluşturur. Fresk, tempera, enkaustik gibi duvar resim teknikleri kullanıldığı bilinmektedir. Sivil ve dini mimarinin vazgeçilmez parçası haline gelen duvar resimleri ve mozaiklerde mısır resmine özgü kalıplar bulunduğu görülmektedir. Mısır resimlerinde figürlerin gövdeleri önden baş ve ayakları yandan resmedilir. Oturan figürlerin elleri dizleri üzerinde durur halde çizilir. İlk dönemden başlayarak stilize ve düz boyama resimlerin Yeni Hanedanlık dönemine doğru hacim kazandığı, kıvrımlı ve yuvarlak hatların oluştuğu görülür (Sadıkoğlu, 2007, 10-81; Freeman, 1996: 28-67). Çin Uygarlığı: Çin Uygarlığı bugünkü Güneybatı Asya'da Sarı ve Gökirmak nehirleri arasında yer alan vadide kurulmuştur. En eski Neolitik döneme tarihlenmektedir. Tarım, avcılık ve hayvancılık yaptıkları özellikle vahşi hayvanları evcilleştirdikleri bilinmektedir. Nehirler arasında sulandığında verimli olan topraklar aynı zamanda sulandığında nemi tutan ve bataklığa dönüşerek tehlikeli hal alan verimli alanlardır. Askeri ve dini mimarinin çok geliştirdiği Çin'de resim sanatı ile ilgili ilk örnekler çanak çömleklerden elde edilmektedir. Arkeolojik kazılarda bulunan ve kaplumbağa kabuğu ve üzerindeki işaretlemelerin bu döneme ait olduğu anlaşılmaktadır (Eberhard, 1995: 29). Elle yapılan malzemenin ardından çark kullanıldığı bilinmektedir. Objelerin üzerinde geometrik motifli desenler ve siyah çömlekler dikkat çekicidir. Çin Uygarlığı art arda gelen Xia, Shang, Qin, Han Hanedanlıkları ile yönetilmiştir (Kanber, 2015: 1-9). Barut, pusula, mürekkep, kağıt, matbaa gibi insanlık tarihi için çok önemli buluşlar Çin medeniyetinin dünya'ya armağanıdır. Çin dünyanın en eski medeniyetlerinden biri olarak kabul görmektedir. Çin'in yazılı tarihinin M.Ö. 1600-1100'lü yıllarda başladığı bilinmektedir. Çin'de çok tanrılı bir din anlayışı

mevcuttur. Çin'i anlamak için Budizm ve Konfüçyanizm'i anlamak gerekmektedir. Çin tarihi boyunca kendi iç yaşamına ve dinamiklerine sıkı sıkıya bağlı, dış dünyadan kendini soyutlamış bir tavır izlemiştir. Çin başka devletlerle ilişkiye ihtiyaç duymaz. Kendini evrenin merkezi olarak görür. Bu kapanışın en önemli delili Çin Seddi'dir. Bu nedenle Çin Kültürü yabancılaşmamış, yerelliğine devam edebilmiştir (Davutoğlu, 1997). Çin tarihinde ilk sanat eseri örneklerinin M.Ö. 10.000'li yıllara ait olduğu bilinmektedir. Bu eserler genellikle basit çömlekler ve küçük heykelticiklerden oluşmaktadır. Çin dışı kapalı geleneksel yapısı ile paralel olarak gelenekçi bir sanat anlayışı hüküm sürmüştür. İpek, seramik ve kâğıdın bu kültürde yoğun olarak kullanılması, tekstil, çanak çömlek ve resim sanatı alanlarında gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. Çin'de dekoratif sanatlar önemli rol alır. İmparatora ait seramik ve tekstil atölyelerinde yapılan işler genelde kolektif olup, sanatçıları belli değildir. Beksaç, (2002: 15) Çin'de, sanatın "zihni açmak ve asilleştirmek yolunda bir vasıta" olarak görüldüğünü aktarmaktadır. Saray ressamlarının Batı ressamlarının aksine yağlıboya yerine su ve mürekkep kullanarak yaptıkları resimlerde Çin'e özgü estetik ve plastik değerler görülmektedir. Okay, Çin'li sanatçıların pirinç kâğıdı üzerine siyah mürekkeple ve hızla yapılan bu resimlerin zenginliği ve fırça kullanımlarındaki ustalıklarını bir resimli yazı örneği olan Çin yazısına bağlar. Çin yazısı fırça ile yazılır ve pek çok piktograma yer verir. Hızlı ve doğru yazı yazma, iyi fırça kullanma tekniklerinin gelişmesine bağlıdır. Çin resim sanatı, Çin hat sanatı gibidir. Resimlerde doğadan temalar, dağ, kuş, böcek, çiçek gibi formlardan oluşur. Ancak sanatçı model kullanmaz, imgesel çalışır. Resimlerde bilinen anlamda perspektif olmamasına rağmen derinlik hissi uyandırır. Çin duvar resim (fresk) örneklerinde Budizm etkisinin açıkça görüldüğü ancak geleneksel Çin sanatının eşsiz yorumu ile tekniğinin birleştiği görülmektedir (Okay, 1992: 20-221). Turani, Çin sanatının uzun ömürlü olduğunu, bozulmadan gelen geleneksel yapısı nedeni ile etkilerinin günümüze kadar sürdüğünü ifade etmektedir. Bu medeniyete ait ilk bulgular; kaplumbağa kabukları üzerine kemiklerle yapılmış çizimler, ince- beyaz çamurdan yapılan sırsız kaplardır. Sırlı sırsız kap çanak üzerinde başlayan geometrik formların ve tek renk uygulamalarının zamanla değiştiği doğal desenler ile bezeme yapıldığı görülmektedir. Öyle ki ne işe yaradığı bilinmeyen kapların soyut formda olanlarının da varlığından bahsedilmektedir. Han döneminde yapılan kapların yüzeylerinde hayvan ve peyzaj unsurlarının var olduğu aktarılmaktadır. Rölyefferde renklendirme çalışmalarının yapıldığı, perspektif uygulamalarına benzer uygulamalar yapıldığı anlaşılmaktadır. Taşa oyma resmi adı verilen bu rölyeffer çok tercih edilir ve heykel sanatında 3. boyut terk edilir. Çin boya resim sanatında su bazlı boyamanın görüldüğü, risaleler adı verilen, rulo halinde kâğıtlara olayları aralıklar ve sıralarla resmeden, hikâye resmi yapıldığı bilinmektedir. Sağdan sola doğru açılan rulo izlenirken resmedilen nesneler ve sahneler birbirine bağlanmaktadır. Onlarca fırça ve usta fırça vuruşları ile yapılan Çin resminin Batı'daki Empresyonizm'in öncü uygulamaları olduğu belirtilmektedir. Doğadan temaların yer aldığı konular arasında din adamları başta olmak üzere figürler de yer almıştır (Turani, 1992: 297-304). Hint uygarlığı: İndus ve Ganj nehirleri arasında bulunan verimli topraklarda kurulan Hint Uygarlığı'nın ilk halkı Dravitlerdir. Bölgeye gelen Aryalar'ın doğa kuvvetlerine taptikları, ahlak kurallarına sıkı sıkıya uydukları bilinmektedir. Mısır medeniyetinde olduğu gibi iki nehir arasında gelişen Hint medeniyeti, su taşkınlarını önlemek için setler, sulama için su kanalları inşa ederek, verimli topraklarda etkili tarım yapmayı başarmışlardır. Sosyal yapıda oluşan kast sistemi ile toplumsal sınıflar arasında kesin sınırlar belirlenmiştir. Hâkim olan Veda dini yerini Brahmanizm'e bırakır. Veda dinine özgü heykellerde semboller kullanılmıştır. Veda tanrıları bir sütun üzerinde taç ile betimlenmişlerdir. Brahmanizm'e ait tanrı heykellerinde de bu semboller kendini gösterir. Brahma'nın Lotus Çiçeği ile sembolize edilmesi gibi her tanrıya ait sembol / semboller bulunmaktadır. Ganj Vadisinde bulunan Udayagiri, Nasik, Karli, Ellora gibi mağaralarda mimari, heykel ve resim alanında Hint sanatına özgü, önemli eserler olduğu görülmektedir. Turani, Hint mimarisi için "heykel olmuş bir çeşit yapı sanatı" ifadesini kullanmaktadır. Yapı ile heykeller birbirine geçmiş durumdadır. Bu da heykelleri buda inancını anlatmak için araç olarak kullanılmıştır. Hint resmi renkli ve süsü seven bir özelliğe sahiptir. Tasvir ve dekoratif öğelerle bezenmiştir. İlk resim örnekleri mağara duvarlarını kaplayan 1cm kalınlığındaki alçı üzerine yapılan duvar resimleridir. Zemin üzerine kırmızı boya ile yapılan çizimler silüet halindedir. İlk dönemler resme renk hâkimdir. Bu resimlerde konu olarak bitkiler, hayvanlar, cüceler, acaip görüntülü insanlar alınmıştır. Duvar resmi için ele alınan konular kâğıt yüzeyinde de aynen ele alınmıştır. Ayrıca Krişna, Şiva, Parvati hakkındaki hikâyeler, yeryüzünün pastoral atmosferi içinde resmedilmiştir. Burada resmedilen figürlerin yüz ifadelerinde geleneksel ifadelerin dışında üsluplaşmalar olduğu da görülmektedir (Turani, 1992: 292-94). Roma İmparatorluğu: M.Ö. 1. yüzyılda oluşan ilk birlik Antik Roma Devleti'dir. 375 yılındaki Kavimler Göçü ile başlayan kargaşanın ardından 395 yılında devlet Doğu ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Batı Roma İmparatorluğu 476 yılında Cermen'lerin saldırıları neticesinde yıkılmıştır. Doğu

Roma (Bizans) imparatorluğu olarak 1453 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu tarafından varlığı sona erdirilmiştir. Antik Roma, İtalya Yarımadası'nda bir şehir devleti olarak kurulmuştur. Antik Roma, Antik Yunan ile birlikte "klasik antikite"ye dâhil edilmektedir (Wheeler, 2004: 46). Roma resim sanatında Yunan sanatının etkileri görülmektedir. Roma resim sanatına ilişkin en iyi örnekler günümüze kadar ulaşabilen duvar ve tavan resimleridir. Duvar yüzeyi dışında ahşap, fildişi ve başka malzemelerin üzerine de resim uygulamaları yapıldığı bilinmektedir. Alan yazında Roma resmi dört döneme ayrılarak incelenmiştir. 1. Dönem; M.Ö. 2. yüzyılın başından ve M.Ö. 1. yüzyıl ortalarına kadar. 2. Dönem; M.Ö. 1. yüzyıl ortalarında başlayan bu süreçte üç boyutlu mimari tasarımlar ve gerçekçi peyzajlar yapılmıştır. 3. Dönem; M.Ö. 27- M.S. 14'e kadar olan süreçte bir önceki sürecin aksine basit, dekoratif bir üslup kendini göstermiştir. Merkezde küçük bir mimari görüntü, peyzaj veya soyut tasarım etrafında tek renkli bir fon ile resimler tamamlanmıştır. 4. Dönem; M.S. 1. yüzyılda mimari öğeleri, soyut desenler ve mitolojiden sahneler yer alır. Klasik oranların ve gerçekçi portre anlayışının hâkim olduğu bir heykel sanatı idealizme doğru yönelmiştir. Saç ve sakalların abartılıp, ayrıntılı ve şiirsel bir dil ile eserlere aktarıldığı görülmektedir. Roma resmi Yunan resminden etkilenmiştir. Yunan sanat eserleri ve sanatçıları tanıyan Romalı Sanatçılar, Roma Helenistik üslubu kullanmışlardır. Zarif oylumlar ve estetik yorumlar fresk, mozaik tekniği ile yapılan duvar resimlerinde kendini göstermiştir. Bu resimler konuları ile bağlantılı olarak sivil, dini ya da resmi mimari planlar içerisinde yer almaktadırlar. Mimari anlamda büyük projeler üretmek ve imparator büstleri yapmak, devletin gücünü kanıtlamanın görsel delilleri olarak kabul edilmiştir. Yunan sanatı ve kültüründen mitolojik kahramanlar da Roma kültürüne geçmiş, isimleri değişerek resim sanatı içinde yerlerini almışlardır. Büstlerde olduğu gibi resimlerdeki portrelerde de optik biçimlendirme görülmektedir. Natüralist gerçekçi anlatım tarzı Doğu Roma Hâkimiyetinde Ortodokslaşan Hristiyanların dini yayma ve dini mesaj verme kaygıları neticesinde Roma resmi, şematik ve katı bir kurgu içine girer. Antikitenin etkisinde ideal insan, ideal oranlar ve hümanizm, yerini dekoratif kaygılara bırakır (Turani, 1992: 199-200). Büyük İskender (Helen) İmparatorluğu: M.Ö. 359'dan M.Ö. 323'e toplam 36 yıl hüküm süren bir İlk Çağ medeniyetidir. Makedonya kralı II Philip'tir. Philip Batı'ya sefer yapar ve Yunan Şehir Devletlerini ele geçirir. Büyük İskender Doğu'ya sefer yapar. Persleri yenip, Suriye, Mısır, Hindistan'ı imparatorluğa katar (Refik, 1931:10, Altınay, 1931: 22-30). Doğu ve Batı'ya yapılan bu seferler sonucunda tek çatı altında birleşen medeniyetler kaynaşır ve (Doğu - Batı Sentezi) Helenizm Uygarlığı doğar. Ege Uygarlığı bu dönemde Hindistan sınırlarına kadar ulaşmıştır. Roma İmparatorluğu tarafından varlığı sona erdirilmiştir (Robert, 1993: 137). Büyük İskender'in Doğu ve Batı arasında kurduğu köprüler neticesinde Yunan sanatı değişmiştir. Bu değişim birdenbire değil, zamanla oluşmuştur. Güçlü yöneticilerin güçlü ve ihtişamlı sanat eserleri istemeleri neticesinde Helenistik sanat doğmuştur. "Helenistik barok" adı verilen bu dönemde heykelde durgun, durağan, ölçülü ifade, yerini dürtüsel duyguların ifadesine bırakır (Guerrini, 2012: 840). Helenistik dönemde yapılan seramiklerin dekorunda Yunanlar'ın siyah figürlerinin aksine kırmızı figürler alır (Friedell, 1999: 114). İlk dönem duvar resimlerinde ışık gölge bulunmamaktadır. Ton çeşitliliği yoktur. Ana amaç konuya hizmettir. İlerleyen dönemlerde renk karışımlarının kullanıldığı görülmektedir. Konuların doğal manzaralar ve pastoral sahnelerle genişlediği, mumlu boyama yöntemi ile yapılan resimlerin uzun süre bozulmadan kalabildikleri bilinmektedir (Turani, 1992: 173-180). Helenistik dönem mozaikleri çağdaşlarından farklıdır. Opus Vermiculatum tekniği kullanılmıştır. Merkezde işlenen ana temanın daha ön plana çıkarılabilmesi için kontur etrafına farklı boyutta ve renkte taşlar yerleştirilir. Renk ve konulardaki çeşitlilik, özel tekniklerle rahat geçişler sağlayarak kullanılır. İlk başta Yunan mozaiklerinde olduğu gibi figüre hizmet eden manzaralar kullanılır. Zamanla konu mozağin etrafını saran bordürlere kadar uzanır, son dönemde ise figür manzaraya tabi olacak şekilde konular kompoze edilir (Üstüner, 2002: 23). Orta Çağ: Tarih sürecinde işaretlenen çağlar arasındaki geçişler dünyanın her yanında aynı anada, aynı şekilde başlamamıştır. Ortaçağ Batı'da Hristiyan Felsefesi, Doğu'da İslam felsefesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hristiyan felsefesi Patristik Felsefe ve Skolastik Felsefe olmak üzere ikiye ayrılır. Ortaçağ Hristiyan felsefesinin temel felsefesinin Skolastik düşünce olduğu ileri sürülmektedir (Gülcen, 2019: 2225-2234). Erken Orta Çağ, Orta Çağa geçiş aşamasında değişimlerin başladığı süreçtir. Akyürek, 12-13. yüzyılları Ortaçağın olgun evresi olarak kabul eder. 14. yüzyılı Ortaçağ ve Rönesans arasındaki köprü olarak tanımlar. 15-16. yüzyılları ise Yeniçağın eşiği, Rönesans olarak adlandırır (Akyürek, 1994: 22). Beksaç, Ortaçağı Karolenj, Otto, Anglo Saxon, Roman ve Gotik olarak 5 dönem olarak ele almıştır. Avrupa'da başlayan göçler yerleşik hayat, tarım ve hayvancılığı etkilemiş, istilalar savunma ve korunma dışında yatırım yapılmasına imkân vermemiş, savaşlar ve salgın hastalıklar insan hayatını tehdit etmiş, genç üretken nesil azalmış, ticaret yolları kapanmış, ticaret malzemesi olan tarım-tekstil-hayvan ürünleri, zanaat ve sanat işleri üretilemez hale gelmiştir. Merkezi otoriteler zayıflamıştır.

Hayatın etkilenen tüm alanları gibi sanat da bu durumdan etkilenmiştir. Erken Orta Çağ kültürlerinde Helen – Latin kültürü etkilidir. Sanata da yansıyan bu etki ile çok tanrılı dinlerin ve özellikle de Hristiyanlığın baskın etkisini görmek mümkündür. Sanatçılar kutsal tarihi, kutsal kitabı kısacası dinlerinin içerik ve öğretilerini yaymayı amaç olarak seçmekteydiler. Merkezi otoritenin zayıflaması neticesinde oluşan küçük yönetimlerin de tercihleri sanatın gidişatına yön vermiş, sanatta büyük medeniyetlere ait izler görme şansı azalmıştır. Mimari de düzende yerini almış şeklini değiştirmiştir. 900-1200 yılları arasında Avrupa’da etkili olan sanat “Roman Sanatı”’dır. Savunma ve korunma amaçlı olarak küçük gül pencereli, vitraylı, blok duvarlı, dış cephede savunmayı zayıflatılacak süslemelerin yer almadığı, soğuk etki bırakan sivil ve dini yapılar inşa edilmiştir. Dini yapılar içerisinde yer alan heykel ve kabartmalar doğal ve zarif değil aksine kütesel ve büyüktür. Mimarının devasa formuna hizmet ederler. Duvar resimleri, Kutsal kitaptan alınan sahnelerin yer aldığı dini kitap tasvirleri ve mozaiklerde de aynı etkiyi görmek mümkündür. 12. yüzyılda “Gotik Sanat” adı verilen ve özellikle mimaride kendini belli eden bir üslup görülmeye başlamıştır. Sivri çatı, narin kulelerle gökyüzüne doğru uzanan katedraller estetik açıdan çok etkili izler bırakmaktadır. Pencerelerin büyüdüğü, iç mekânın daha çok ışık aldığı, yükselen tavan yapısı ile ferahlık uyandıran iç mekân, dış mekânda da kendini hissettirir. Ön cephe dekorasyonlarında, yapının yüksekliği ile orantılı olarak uzun, dik figürlerin yer aldığı planda donuk ve durağan ifadeler hâkimdir. Saç, sakal, elbise kıvrımları işlenmiş olmasına rağmen, figürlerin bedenlerine ait izler kaybolmuş gibidir. Bu katılık Gotik Dönemin sonuna doğru gevşer ve hem heykel hem de resim sanatına doğal betimlemelere yer veren natüralist bir tavır görülmeye başlanır. Orta Çağda önceki dönemlere ait insana ve insanın Dünya’ya özgü gereklilikleri, din ve öteki Dünya ile yer değiştirmiştir. Kesin ve kati olan dindir. Tartışılmaz ve sorgulanamaz. Pozitif düşünce yoktur. Ortaçağ’da kilisenin baskın etkisi altında krallar, feodeller ve din adamları tarafından inşa edilen bir sanat anlayışı oluştuğu görülmektedir (Turani, 1992: 217-250 ; Akkaya, Beksaç, 1990: 78-102; Akyürek, 1994: 115-150). Roma İmparatorluğunun Doğu Kolu olan ve Bizans olarak bilinen İmparatorluğun sanatı “Eyalet”, “Başkent” olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Bizans’ın başkenti Konstantinopolis (Bugünkü İstanbul) ’tır. Burada sanat Helenistik sanattan kopmamış, geleneği ve klasik güzellik anlayışını devam ettirir. İddialı, gösterişli, plastik değerlerin ön planda tutulduğu bir anlayışa sahiptir. Sanatta amaç: sembolik ve hikâyeci tasvire dayanır. Eyalet sanatında ise amaç, halkın resim aracılığı ile dini konularda eğitilmesi, gerekli mesajların verilmesidir. Manastırlarda yaygındır. Konu önemli değildir. Resimler, şematik kurgu, yalın anlatım dili, zayıf plastik değerler ile karakteristiktir (Akkaya, Beksaç, 1990: 31-45). Yeni Çağ: Yeniçağ’ın başlangıç tarihi olarak kabul edilen ve dünya tarihi açısından önemli birkaç olay bulunmaktadır. Bunlar; Osmanlı İmparatorluğu padişahı Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u Fethetmesi, Amerika’nın keşfi, coğrafi keşifler ile başladığı varsayılan dönem 336 yıl sonra, 1789’da Fransız İhtilali ve / veya sanayi devrimi ile sona erer. Rönesans Ortaçağdan Yeniçağa geçişe köprü oluşturmıştır. Feodalite zayıflamış, bilimsel çalışmalara destek verilmeye başlanmış, coğrafi keşifler nedeni ile keşfedilen bölgelerde sömürgecilik, kolonileşme başlamış, din savaşları yaşanmış ve Protestanlık doğmuştur. Hümanizm akımı geniş kitleleri etkisi altına almıştır. 13. yüzyıl sonlarından itibaren Avrupa’da çözülme ve değişme başlar. İlk olarak İtalya’da başlayan uyanış Latin-Cermen Ülkeleri’nde ve ardından tüm Avrupa’ya yayılmıştır. Din odaklı yaşam, bireye, bilime yönelik yaşama dönüşür. Deniz ticareti ve denizasırlı yaşamları keşif, değişimi hızlandırır. Skolastik düşünce, yerini entelektüel yapıya bırakır. Yaşamda başlayan bu yenileşme adımları gündelik yaşamdan ticarete, eğitimden bilime, tarımdan sanata kadar her alanda kendini hissettirir. 15. yüzyılda Floransa bölgenin en zengin kenti olmuştur (Freedberg, 1993: 231-237; Altıntaş, Akalın, 2019: 74-75). Refah düzeyinin yükselmesi de beraberinde estetik talepleri de arttırmıştır. Kenti yöneten entelektüeller yaklaşık 30 yıl boyunca sanatı ve sanatçıyı desteklemişlerdir. İtalya’da ortaya çıkan antik döneme ait “Laokoon Heykel Grubu” gibi heykeller sanatçıları heyecanlandırmış ve antikeye yönelme hareketi başlamıştır. Orta Çağ boyunca öbür dünyaya çevrilen başlar tekrar dünya nimetlerini ve güzelliklerini görmeye başlar. Rönesans sanatı; Erken Rönesans (1300-1490), Yüksek Rönesans (1490-1530) ve Geç Rönesans (1530-1630) olmak üzere üç aşamada gerçekleşir. Rönesans dengeli, uyumlu, idealist ve hümanisttir. İnsanı ön planda tutar. Rönesans resmi son dönemlerinde figürlerde abartılı ifadeler, doğal olmayan proporsiyonlar, yapmacık ifadeler gibi değişiklikler görülmeye başlar. Bu tavır günümüzde Maniyerizm (1523-1600) olarak bilinmektedir. Maniyerist sanatçılar Barok resmin de öncüleridirler (Akyürek, 1994: 115-150; Akkaya, Beksaç, 1990: 119-131; Gürlü, 1999; Barrett, 2012: 158; Germaner, 1997: 1584). İspanyolcada “barrueco: kusursuz inci” anlamına gelen Barok Sanat 19. yüzyılın başlarında yeni klasikçi eleştirmenler tarafından yapılan eleştirilerinde aşırılık ve kötü zevkin karşılığı olarak tanımlanmaktadır (Bazin, 1998: 342). Barok Sanat, Katolik kilisesinin reform hareketlerine karşı oluşturduğu, sanatsal düşünce ve uygulamaları

açısından Rönesansa karşı duruş olarak bilinmektedir. Papalık ve kilise desteklidir. Ana tema dini değil, dünyevidir. Dönemde ortaya çıkan Protestan eğilim karşısında Katolik Kilise'nin, Barok sanatı bir propaganda aracı olarak kullandığı anlaşılmaktadır (Yetkin, 1977: 10). Barok sanat ardından ortaya çıkan Rokoko, Barok'tan daha ince kıvrımları olan, zarif bir sanat akımıdır. Kelime anlamı "modası geçmiş" 'tir. Barok sanatta ele alınan konular değişmiş, figürler saraylardan, kapalı alanlardan kırlara çıkmaya başlamıştır. Aslında dekoratif alanda etkin olan Rokoko kadın sanatı, inceliği olarak da tanımlanmaktadır. Zengin burjuvanın mahrem yaşantılarının ışıklı, renkli, cazip bir şekilde resme taşındığı görülmektedir. Peyzajlar içerisinde dağılan figürler, burjuva portreleri, danslar resmin her yeri ince ince işlenmek sureti ile aktarılmıştır (Turani, 1992: 485-492). Yakın Çağ: 1789'da Fransız İhtilali ile başlar ve (230 yıl) günümüze kadar devam eder. Fransız ihtilali ile başlayan "milliyetçilik" akımları milliyetlerde uyanış yaratırken pek çok büyük imparatorlukların yıkılmasına ve yeni devletlerin oluşmasına sebep olmuştur. Cumhuriyet ve demokrasi olguları en gelişmiş hali ile varlık kazanmışlardır. 1 ve 2. Dünya Savaşları gibi geniş kitleleri içine alan savaşlar yaşanmıştır. Doğu Bloğu'nda Komünizm doğmuştur. Asya, Amerika, Avrupa ve diğer kıtalarda hızlı ve keskin hamlelerle değişimler yaşanmıştır. Amerika'nın bağımsızlığını ilan etmesi Japonya'nın dünyanın en gelişmiş teknoloji devi bir ülke olması, Alman birliği sağlanması, Osmanlı İmparatorluğunun yıkılışı, Rus İmparatorluğunun yıkılışı, NATO, Avrupa Birliğinin kurulması gibi kısa sürede çok önemli gelişmeler yaşanmıştır (Kayapınar, 1990: 4-5). Yeni Çağ sanat akımları Rönesans, Maniyerizm, Barok ve Rokoko ardından Neoklasizm sanat akımı kendini hissettirmiştir. Yeni klasisizm olarak da ifade edebileceğimiz akım 1738-1756 yılları arasında Herculaneum ve Pompei'de yapılan arkeolojik çalışmaların ardından gün yüzüne çıkan klasik sanat eserlerinin tanıtılması ile rağbet görmüştür. Barok sanatın azameti, aşırılığı; Rokoko'nun dekoratif bezeme tarzı ve konulardaki sığlık klasik sanata yeniden dönme gereğini hissettirir. Resimde desene önem verilmiştir. Konular ideal insan ve insan ruhunun yüceliği, erdem gibi temalar üzerinde yoğunlaşmıştır. Sanatın amacı izleyenin eseri anlamasıdır. Tarih gibi toplumu ilgilendiren konular antik kurgular ile kompoze edilmiş, yüce bir etki yaratılmak istenmiştir. Neo-Klasizm Yeni Çağ ile Yakın Çağ arasında, tarihsel süreçte yer alan bir akımdır (Turani, 1992: 494-495). Yakın çağ içerisinde sanat tarihine mal olmuş sanat akımları için modern ve çağdaş sanat akımları olmak üzere 2 ana sınıflama yapılmaktadır. Neo-Klasizm ardından takip eden Romantizm, İdealizm, Realizm, Empresyonizm, Post Empresyonizm, Fovizm, Kübizm, Soyut Sanat, Dadaizm, Sürrealizm, Konstrüktüvizm, Bauhaus, Op Art, Dışavurumculuk, Pop Art, Minimalizm, Kavramsal Sanat, Art Povera, Performans Sanatı, Feminist Sanat, Post Modernizm gibi sanat akımları Yakın Çağ içerisinde vuku bulmuştur. 1960-1979'lu yıllara kadar ortaya çıkan sanat akımlarına "Modern Sanat" adı verilmektedir. Bu tarihten sonra gündeme gelen akımlara "Çağdaş Sanat Akımları" bu sanata da "Çağdaş Sanat" adı verilmektedir. Latour (2008: 17), "Modernlikle ilgili tüm tanımlar, şu ya da bu şekilde zamanın geçişini gösterir. Modern sıfatıyla, yeni bir rejim, bir hızlanma, bir kopukluk, zamanın bir devrimi belirtilir. "Modern, Modernleşme, Modernlik", sözcükleri belirlediğinde, bir karşıtlık içinde arkaik ve yerleşmiş bir geçmiş tanımlarız." demektedir. Yakın Çağda dünyayı ve insanlığı etkisi altına alan her olay öncesinde ve sonrasında bağlantılı sanat olaylarının geliştiğini, sanatçıların bu olaylara kayıtsız davranmadıklarını, bireysel güçlerini ve yaratıcılıklarını kullandıklarını görmek mümkündür. Modern sanatın, toplumsal yaşamlara ve olaylara dönük, katı kurallara bağlı kalmadan, kendi özgün kaidelerini oluşturan, biçim ve estetik kaygısı güderek, yeni bir anlayışla, hür iradesini ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. 1960-1980 yılları arası oluşan Post Modernizm ile Modernizm'den Çağdaş Sanat'a geçiş yapıldığını söylemek mümkündür (Erdoğan, 2013: 75-96). Çağdaş sanatı, çağı ile uyum içinde olan sanat olarak tanımlamamız mümkündür. Yılmaz (2012:37), Çağdaş Sanat ve Güncel Sanat'ın içeriklerinin farklı olmadığını, tür, araç, yöntem, dönem, eğilim, sanatçı gibi tüm etkili elemanlar ele alınıp incelendiğinde aralarındaki farkların da yok olduğunu ifade etmektedir. Maddeden değil de maddeyi tanımlayanın fark yarattığını iddia etmektedir. 21. yüzyıl hızlı iletişim ve tüketim çağıdır. Çağın özelliği olarak insan her şeye çabuk ulaşır, çabuk tüketir ve unuttur. Sanatın, sanat eserinin izleyiciyi ne denli etkilediği, etkileşime girip girmediği, ihtiyaçlarına karşılık verip vermediği önemli bir sorundur. Çağın çağdaş sanatçısı, hızla değişen dünyaya ayak uyduran, kendi kültürel kimliği olan, soran, sorgulayan, eleştiren, eleştirilere açık olan, küresel dinamikleri dikkate alan, sanatla, sanat eseriyle, sanatçılarla ve izleyicisi ile diyalog kurabilen zengin özelliklere sahip öncü kişilerdir. Çağ zaman ile alakalı ise çağdaş olmak anını anlamak, yaşamak, yaşatmak ve yarına dair ipuçlarını başkalarından önce kavramayı gerektirir.

Sonuç

Paleolitik Çağda insanların dönem özellikleri ve arkeolojik buluntuların doğrultusunda sanat eseri

üretmedikleri, hazır toplayıcı yaşam sürdürdükleri görülmektedir. İnsanın öğrenme ve kendini geliştirme becerisinin kısıtlı olduğu anlaşılan bu dönemde doğanın insan üzerindeki kontrol gücü henüz el değiştirmemiş, basit teknolojiler üretilmemiş, modern yaşama ilişkin izler görülmemiştir. Bu dönemde bugün anladığımız anlamı ile çağdaş sanat ve resimden bahsetmek mümkün değildir.

Mezolitik Dönemde insan eli ile işlenen ve bireylerin kişisel farklarını az da olsa ortaya koydukları ürünler yaptıkları bilinmektedir. Bu dönem bir önceki çağa göre modern bir dönemdir. Korunma, barınma, beslenme, avlanmayla ilgili inşa, alet – edevat yapımı olduğu görülmektedir. Dönem sonunda elde edilen duvar resimleri, çanak çömleklerdeki desenler ve ürünlerin formları insan elinden çıkmış, insan zevki ve zekâsının ürünleridir. . İnsan sayısının sınırlı olduğu tahmin edilen bu dönemde herkesin duvar resmi yaptığı veya sanat işi ürettiğini varsayılması mümkün değildir. Zira bu resimler de sınırlı sayıdadır. Bu sınırlılık sanatla uğraşan, resim yapan kişilerin de sınırlı varlığının işareti olarak kabul edilebilir. Çağının öncü sanatçıları olarak kabul edilen bu kişilerin farklı bölgelerde, birbirinden habersiz olarak aynı aşamaları geçirdikleri, aynı şeyleri yaşayıp benzer şeyler ürettikleri görüldüğünde her birine birbirinin çağdaşı demek mümkün olacaktır. Bu ilk örnekler günümüzdeki anlamıyla, küresel ve eleştirel olma ilkelerini üzerinde barındıran ilk eserler olması açısından çağdaş sanat öncüleri sayılabilirler.

Neolitik Çağda yerleşik yaşama geçen insanoğlunun madenlerin bulunması, işlenmesi ve gelişen teknolojiler ile daha geniş kitlelerin yaptığı ve daha geniş kitlelere ulaşan sanat ürettiğinden bahsetmek mümkündür. Günlük yaşamı kolaylaştıran teknoloji, beraberinde insan hayatını kolaylaştırır ve önceki dönemlere göre daha modern şartlar sunar. Estetik, zevk ve ihtiyaçların gelişmesi ile paralel olarak sanat ürünleri de çeşitlenir, zenginleşir. İlk Çağ medeniyetlerinde daha keskin sınırlar, kültürle özgü üsluplar ve teknikler olduğu izlenmektedir. Kitle iletişim, ulaşım ve teknolojinin çok zayıf olduğu bu çağda farklı coğrafyalarda, farklı kültürlerde çağa özgü, o çağa ait aynı tür ve fonksiyona sahip eserler verildiği anlaşılmaktadır. Çağın sundukları, kısıtlı teknoloji, insan ihtiyaçları, hissediş ve duyarlılıklar ile insanlar benzer sanatsal faaliyeti içine girmişlerdir. Ancak İlk Çağdan itibaren Çağdaş Sanat'ın gereği sanatçının din, dil, ırk, eğitim gibi kendinde barındırdığı özelliklerle sanatını yoğurduğu, çağa ayak uydurduğu bazı durumlarda da çağın önünde yer aldığı görülmektedir. İlk Çağ ve Orta Çağda sanatçının bireysel adımlarını izlemenin çok da mümkün olmadığı ancak, Rönesansla başlayan Aydınlanma Çağı ile birlikte sanatçının rolünün daha etkin olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Orta Çağda sanat ortamı sanatçının işçi vasfından öteye gitmesine engel olmuş, çağdaş sanatın gereği olan eleştiri, yorumlama, evrensel dil ve üsluba ulaşma açısından yetersiz kalmıştır. Bu sanatın ve sanatçının yetersizliğinden değil, çağın genel kabul gören taleplerinden, üstün gücün baskısı, din adamları tarafından kişisel yorumlanan ve sorgulanamaz olarak dikte ettirilen inanç sisteminden kaynaklanmaktadır. Rönesans ile başlayan yeniden uyanma döneminde Orta Çağın tüm olumsuz etkilerinin değerlerini yitirdiği, sanatta bireysel yorumların ve imzaların yer aldığı yenilikçi bir dönem başladığı görülmektedir. Modern sanat akımları Rönesans ve Barok gibi sanat akımlarına göre nispeten daha kısa süreli, sanatçıları açısından daha az kapsayıcı, daha hızlı tüketilen sanat akımları olmuşlardır. Ancak yayılma alanları çağın teknolojisi ve insanların eğitim düzeyleri ve imkânları ile alakalı olarak daha geniş olmuştur. Bu akımlar farklı coğrafyalarda kendiliğinden değil toplumsal gereklerden ve isteklerden ortaya çıkmıştır. Çağdaş sanat kapsama alanı en gelişmiş olan sanat akımıdır. Küreseldir. İnsanlar için olduğu kadar tüm canlılar ve dünya için önemli mihenk taşları bulunmaktadır. İnsanların zamanla bulduğu, keşfettiği şeylerin sonuçları tüm Dünyayı ve üzerindeki tüm canlı, cansız varlıkları etkileyecek sonuçlar doğurmuştur. İlk insanlardan günümüze kadar ulaşan ve günümüz medeniyetlerinden de geleceğe ulaşacak olan en önemli değerler kültür varlıklarıdır. Sanat bu kültür varlıkları içerisinde evrensel dile sahip olan yegâne bir köprüdür. Evrensel dile sahip çağdaş sanat eserlerinin kültürel aktarım ve miras yolu ile günümüze ulaşan etkileri günümüz çağdaş sanatı ile bağlantılar oluşturur ve geleceğin sanatına köprü kurar. Doğal olarak günümüz, Dünya'da teknoloji ve getirdikleri açısından yaşanan son noktadadır. Ancak bu nokta geleceğin geçmişi olacaktır. Gelecekte bu dönem eski çağ olarak anılacaktır. Bu durumda Çağdaş Sanat'ın şimdiki anlamı ile gelecekte yer alması mümkün mü? Çağdaş sanat gelecekte çağının gerisinde mi kalacak? Özgür düşünce, sorgulama, eleştirel yaklaşım ve yorumlama ilkelerine dayalı Çağdaş Sanatın gelecekteki formu ne olacaktır? Oluşacak olan bu yeni sanat akımı toplumsal olaylar ve gerekler ile kendiliğinden mi yoksa sanatçıların bireysel düşünce, teknik ve üsluplarının kitlesel etkileriyle yaratılacaktır? Bu sorular ve bu sorulara benzer pek çok sorunun cevabını henüz vermek mümkün olmayacaktır. 50-100 yıl sonra bu sorulara verilen cevaplar ile Çağdaş Sanat sonrası sanat süreci kendi kimliği ile adını ve yerini bulacaktır.

Kaynaklar

- Akkaya, T. & Beksaç, E. Kaynak ve Kökleriyle Avrupa Resim Sanatı, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1990.
- Akyürek, E., Ortaçağ'dan Yeniçağ'a Felsefe ve Sanat, Kabalcı Yayınları, 1. Basım, 1994, ISBN 975-7942-08-1
- Akurgal, E., Urartu Medeniyeti, Ankara, 1997.
- Altınay, A., R., Büyük İskender, Kanaat Kütüphanesi Yayınları, İstanbul, 1931.
- Altıntaş, O. & Akalın, T., Resim Sanatının Kökeni ve Günümüze Geliş Evreleri, Anıl Grup Matbaacılık, 2019. ISBN: 978-605-63012-8-5
- Aydınbeğ, C. B., Ekolojik Ortamın İnsanın Kültürel Gelişimine Olan Etkileri ve Akdeniz Bölgesi Paleolitiği Açısından Değerlendirilmesi, (Basılmamış Y. Lisans Tezi) Ankara, 1998.
- Bahar, H., Eski Çağ Uygarlıkları, Kömen Yayınları, Konya, 2011.
- Barrett, T., Sanatı Eleştirmek Günceli Anlamak, İzlenim Sanat Yayınevi, 2012, ISBN: 978-605-633-3-4
- Bakır, T., "Anadolu Pers Dönemi ve Sanatı". Toplumsal Tarih. Ankara: Tarih Vakfı Yayınları, 2003, ISSN 1300-7025.
- Bazin, G., Sanat Tarihi, (Çeviren: Ü. Nural- S. S. Hilav), Sosyal Yayınları, İstanbul, 1988.
- Beksaç, E., Geleneksel Kore Resim Sanatı, İstanbul: Engin Yayıncılık, 2002.
- Bilgi, Ö., "Pre-Classical Age / Klasik Çağ Öncesi", Anatolia, Cradle Of Castings Anadolu, Dökümün Beşiği, İstanbul, 2004.
- Cahill, N., "Lydia", Arkeo Atlas Dergisi: Demir Kayalar Phrygia ve Lydia, Sayı: 5, İstanbul, 2006.
- Çakı, M., Neolitik Dönemden İlk Çağa Seramiğin Kültürel Nesne Olarak İnsan Yaşamındaki Yeri, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Sanatta Yeterlik Tezi, 1999.
- Çay, A., M., Türk Tarihi ve Kültürü, Uygarlıklar, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Kültür Portalı Projesi, Ankara, 2009.
- Çingın, İ., Yardımcı, R., İlkçağ Tarihi, Maya Akademi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2011. ISBN 9750136313
- Davutoğlu, A., "Medeniyetlerin Ben- İdraki". Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi, ,s:20, 1997
- Demir, M., Lidyalılar Mythos'tan Logos'a, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2014, 9789751629449
- Eberhard, W., Çin Tarihi. (3. Basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi, 1995.
- Erdoğan, E., Demir Çağ ve Sonrası Batı Anadolu'da Frig Kültürü Etkileri, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Erdoğan, M., "Küresel Çağda Çağdaş Sanat ve Küresel Sanat Pazarı", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S:15, 2013.
- Erginsoy, Ü., İslam Maden Sanatının Gelişmesi, İstanbul, 1978.
- Erten, E., Cam Medeniyetleri Müzesi'nden Cam Pendant, Olba Xv, 2007.
- Freeman, C., Mısır, Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları, (Çev: Suat Kemal Angı) Dost Kitapevi, Ankara, 1996.
- Freedberg, S. J., Painting İn Italy, Yale University Press, 1993. ISBN: 0-300-05587-0
- Friedell, E., Antik Yunan'ın Kültür Tarihi. (Çev: Necati Aça), Ankara: Dost Kitapevi Yayınları, 1999. ISBN: 978-975-7501-96-4
- Germaner, S., "Rönesans" Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, III. Cilt, 1997.
- Guerrini, C., Polisin Sanatının Ötesinde: Hellenistik Çağda Heykeltıraşlık Okulları.", Antik Yunan İçinde, Yazar Umberto Eco, 842. İstanbul: Alfa Tarih, 2012.
- Gür, B., Hititler, Mikenler Ve Batı Anadolu'daki Kültür Etkileşimleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 1 Sayı: 2, 2012.
- Gürler, D., "Varoluşçuluk Felsefesinin Görsel Yansıması", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum,1999.

Gülcan, N.,Y., Ortaçağ Avrupa’sında Skolastik Felsefe Ve Gotik Mimari, Uluslar Arası Balkan Kongresi, 2019. ISSN:2667-5617

Güven, İ.(Ed.), Uygarlık Tarihi. Ankara: Pegem Yayınevi, 5. Baskı, 2014.

Hauptmann, H., Özdoğan, M., “Anadolu’da Neolitik Devrim”, 12.000 Yıl Önce Anadolu, İnsanlığın En Eski Anıtları,(Edt. C. Lichter / S. Gün),Badisches Landesmuseum, Karlsruhe, 2007.

Haass, T., “ Asur Sanatının Başlangıcı ve Kapadokya Kolonileriyle İlişkisi” Ankara Üniversitesi, DTCF Dergisi, Cilt 17, Sayı:3-4, 1959. E-ISSN 2459-0150.

Kanber,N., Eski Ve Yeni Dünya’da Erken Uygarlıklar, Çin Uygarlığı, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2015.

Kayapınar,A.,Yakınçağ Avrupa Tarihi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1990.

Köpüklü, M., “Hititlerden Etkilenen Öncü Çağdaş Türk Seramik Sanatçıları.”, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(3), Doi: 10.17218/ Hititsosbil.412799, 2018.

Köroğlu, K., Eski Mezopotamya Tarihi, İletişim Yayınları, 9. Baskı, 2015.

Latour, B., Biz Hiç Modern Olmadık,(Çeviren: İnci Malak Uysal), Norgunk Yayıncılık, İstanbul, 2008.

Mansel,A.,M., Ege Ve Yunan Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, XII,Dizi, 7. Baskı, Ankara, 1999.

Okay,B., “Çin Resim Sanatı”D.T.C.F. Dergisi, C.Xxxv, S:2, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992.

Özdoğan,M., İlk Adımlar. Paleolitik Çağ, Arkeo Atlas 1, 2002.

Reade,J.,E. The İndus- Mesopotamia Relationship Reconsidered, Archaeopress, 2008. ISBN 9780140303123

Refik,A.,Büyük İskender, Kanaat Kütüphanesi,1931

Risther,G., Yunan Sanatı,Çev: (Beral Madra)Cem Yayınevi, İstanbul, 1984.

Sadikoğlu. P., Antik Mısır Sanatı Ve Tarihsel Akıştan Günümüze Etkiler, Boyut Yayın Grubu, İstanbul, 2007.

Savaş, S.Ö., Çivi Yazılı Belgeler Işığında Anadolu’da (İ.Ö.2.Bin Yılında) Madencilik Ve Maden Kullanımı, Türk Tarih Kurumu Yayınları,Ankara,2006. ISBN 9789751616340.

Sevin, V., Yeni Asur Sanatı Iı-Assur Resim Sanatı, TTK Yay., Ankara, 2010.

Tansuğ, S., Resim Klavuzu, Milliyet Yayınları, 1. Baskı, Aralık, 1973.

Tekin, O., Sanatın Gerçeği: Abartı,Sanat Ve Tasarım Dergisi, 2017. E.ISSB2149-6595

Topdemir, G.& Özsoy. S.,H., Uygarlık Tarihi, Pegem Akademi, 2013.

Turani, A., Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitapevi,4. Baskı, İstanbul,1992.

Uygun, Ç., Tlos ve Silifke Buluntuları Işığında Kartaca Amuletleri, Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi,Ankara, 2017. ISSN:1301-8566

Üstüner. A.C.,Mozaik Sanatı,Engin Yayıncılık,Ankara, 2002.

Wheeler, M., Roma Sanatı ve Mimarlığı,(1. Basım), Homer Kitapevi, Haziran,2004.

Yılmaz, M., Sanatın Günceli, Güncelin Sanatı, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2012.

THE MODERN WORLD AND CONTEMPORARY ART FROM PREHISTORIC TIMES TO THE CURRENT PERIOD

Gülcan BAŞAR
Erol Murat YILDIZ

Abstract

The history of mankind can be divided into two as before and after the discovery of written text and contains milestones that are important for all living creatures and the world as for humans. The results of the discoveries and inventions of mankind have lead to results affecting all living creatures and non-living matter on earth. Our cultural heritage is the most important thing that has reached the current period from early mankind and will continue to touch future generations. Art has a special and universal meaning among this cultural heritage. The aim of this study was to evaluate objects with artistic value from prehistoric times up till now. The main theme of the study is the effects of the objects of art with universal meaning that have reached the current period and their connections with contemporary paintings.

Keywords: Painting, Contemporary Art, Modern Art, Civilization History